

LIBRO III.

De las cartas exhortatorias.

CARTA PRIMERA.

ARGUMENTO.

Dicelé á Curion que le falta asunto para escribirle, y concluye exhortándole á que aspire á la verdadera gloria.

M. T. C. Curioni S. D.

Epistolarum genera multa esse non ignoras: sed unum illud certissimum, cuius causa inventa res ipsa est, ut certiores faceremus absentes, si quid esset, quod eos scire aut nostra, aut ipsorum interesset. Hujus generis litteras à me profectò non expectas. Tuarum enim rerum domesticarum habes et scriptores et nuntios; in meis autem rebus nihil est sanè novi. Reliqua sunt epistolarum genera duo, quæ me magnoperè delectant, unum familiare, et jocosum: alterum severum, et grave. Utro me minus deceat uti, non intelligo. Jocerne tecum per litteras? Civem meherculè non puto esse, qui temporibus his ridere possit. An gravius aliquid scribam? Quid est, quod possit graviter á Cicerone scribi ad Curionem, nisi de republica? Atque in hoc genere hæc mea causa est, ut ne-

que ea, quæ nunc sentio, velim scribere. Quamobrem, quoniam mihi nullum scribendi argumentum relictum est, utar ea clausula, quæ soleo, teque ad studium summæ laudis cohortabor. Est enim tibi gravis adversaria constituta, et parata, incredibilis quædam expectatio. Quam tu una re facillimè vinces, si hoc statueris, quarum laudum gloriam adamaris. quibus artibus eæ laudes comparantur, in iis esse elaborandum. In hanc sententiam scriberem plura, nisi te tua sponte satis incitatum esse considerem, et hoc, quidquid attigi, non feci inflammandi tui causa, sed testificandi amoris mei. Vale. Lib. 2, ep. 4.

NOTAS.

Certissimum : el mas sabido.

Temporibus his : en estos tiempos, en que está dividida en bandos la republica entre César y Pompeyo.

Utar ea : no haré otra cosa que concluir como suelo mis cartas.

Quarum : el órden es : Elaborandum esse in iis artibus, quibus comparantur eæ laudes, quarum laudum adamaris gloriam.

CARTA II.

ARGUMENTO.

Exhorta al sufrimiento á Fabio que había sido desterrado por sentencia , haciendole presente lo que había conseguido , los males que amenazaban á la república , y los bienes que le habían quedado.

M. T. C. T. Fabio S. D.

Etsi egomet , qui te consolari cupio , consolandus ipse sum : propterea quod nullam rem gravius jamdiu tuli , quam incommodum tuum: tamen te magnoperè non hortor solum , sed etiam pro amore nostro rogo atque oro , te colligas , virumque præbeas , et qua conditione omnes homines , et quibus temporibus nati sumus , cogites . Plus tibi virtus tua dedit , quam fortuna abstulit : propterea quod adeptus es quod non multi homines novi : amisisti quæ plurimi homines nobilissimi . Ea denique videatur conditio impendere legum , judiciorum , temporum , ut optimè actum cum eo videatur esse , qui quam levissima pæna ab hac republica discesserit . Tu vero qui et fortunas , et liberos habeas , et nos , ceterosque necessitudine , et benevolentia tecum conjunctissimos ; quique magnam facultatem sis habiturus , nobiscum , et cum omnibus tuis vivendi ; et cum unum sit judicium , ex tam multis , quod reprehendatur , ut quod una sententia , eaque dubia , potentiae aliquis condonatum existimetur ; omnibus his de-

libro tercero.

35

causis debes istam molestiam quam lenissimè ferre . Meus animus erit in te , liberosque tuos semper , quem tu esse vis , et qui esse debet . Vale . Lib . 5 , ep . 18 .

NOTAS.

Colligas : te animas .

Optimè : que parece que ha salido muy bien librado .

Quod reprehendatur : y siendo este entre tantos el único juicio de que se murmura , como que se está en la opinion de que en él se fué solo á dar gusto á cierto poderoso ; pues solo saliste mal por un voto , y este obscuro .

CARTA III.

ARGUMENTO.

Aconseja á Toranio con varias razones que se mantenga en la Sicilia , donde está , y le consuela en su desgracia .

M. T. C. Toranio S. D.

Dederam triduò ante pueris Cn. Plancii litteras ad te , ed nunc ero brevior , teque , ut antea consolabar , hoc tempore monebo . Nihil pujo tibi esse utilius , quam ibidem opperiri , quoad scire possis , quid tibi agendum sit . Nam praeter navigationis longæ , et hiemalis , et minime portuosæ periculum , quod vitaveris : ne illud quidem non quantivis , subitò , cum certi aliquid audieris , te istinc posse proficiisci . Nihil est praeterea , cur advenientibus te ollerre gestias . Multa praeterea metuo , quæ cum Chi-

lone nostro communicavi. Quid multa? loco opportuniore in his malis nullo esse potuisti: ex quo te, quocumquè opus erit, facillimè, et expeditissimè conserfas. Quòd si recipiet ille se, ad tempus aderis: sin, quum multa accidere possunt, aliqua res eum vel impedit, vel morabitur tu ibi eris, ubi omnia scire possis. Hoc mihi prorsus valde placet. De reliquo, ut te sæpe per litteras hortatus sum, ita velim tibi persuadeas te in hac causa nihil habere, quod tibi timendum sit, præter communem casum civitatis: qui etsi est gravissimus; tamen ita viximus, et id ætatis jam sumus, ut omnia, quæ non nostra culpa nobis accident, fortiter ferre debeamus. Hic tui omnes valent, summaque pietate te desiderant, et diligunt, et colunt. Tu et cura ut valeas, et te istinc ne temerè commoveas. Vale. Lib. 6, ep. 20.

NOTAS.

Gestias: tengas grandes ganas.

Advenientibus: á César y los suyos, cuando lleguen victoriosos de la guerra de España.

Ille: César.

CARTA IV.

ARGUMENTO.

Díeelle á Curion, que se vaya á Roma; porque no se pierda el chiste y gracejo.

M. T. C. Curio S. D.

Facilè perspexi ex tuis litteris, quod semper studui, et me á te plurimi fieri, et te

intelligere, quām mihi charus esses. Quod quum uterque nostrum consequutus est, reliquum est, ut officiis certemus inter nos; quibus æquo animo vel vincam te, vel vincar abs te. Acilio non fuisse necesse meas dari litteras, facile patior. Sulceii tibi operam intelligo ex tuis litteris non multum opus fuisse, propter tuas res ita contractas, ut, quemadmodum scribis, nec caput, nec pedes. Evidem vellem, uti pedes haberent, ut aliquando redires. Vides enim exaruisse jam veterem urbanitatem: ut Pomponius noster suo jure possit dicere: *Nisi nos pauci retineamus gloriam antiquam atticam.* Ergo si tibi, nos ei succedimus. Veni igitur, quæso, ne tantum semen urbanitatis unà cum republica intereat. Vale. Lib. 7, ep. 31.

NOTAS.

Contractas: embrolladas.

Nec: no tenian pies ni cabeza.

CARTA V.

ARGUMENTO.

Alábale por el socorro que dió á la república: exhórtale á que acabe en un todo con los enemigos de ella.

M. T. C. Planco imperatori consuli designato
S. D.

O gratam famam biduò ante victoriā, de subsidio tuo, de studio, de celeritate, de copiis. Atqui etiam hostibus fusis, spes omnis

in te est. Fugisse enim ex prælio mutinensi dicuntur notissimi latronum duces. Est autem non minus gratum extrema delere, quam prima depellere. Evidem expectabam jam tuas litteras, idque cum multis: sperabamque etiam Lepidum reipublicæ temporibus admonitum, tecum et reipublicæ satis esse facturum. In illam igitur curam incumbe, mi Plance, ut ne qua scintilla tetrici belli relinquatur. Quod si erit factum; et rempublicam divino beneficio affeceris, et ipse æternam gloriam consequere.

iii non. maj. Vale. *Lib. 10, ep. 14.*

NOTAS.

Atqui: pues.

Victoriam: en la batalla de Módena contra M. Antonio.

Latronum: da este titulo Ciceron á M. Antonio y á los que le seguian en la guerra.

Temporibus: de la prosperidad, con que la república va venciendo á sus enemigos.

CARTA VI.*ARGUMENTO.*

Exhorta á Cornificio á trabajar en favor de la república: dale noticia de una embajada enviada por el senado á M. Antonio; y concluye recomendando á Pinario.

M. T. C. Cornificio S. D.

Ego nullum locum prætermitto, nec enim debeo, non modò laudandi tui, sed ne or-

nandi quidem. Sed mea studia erga te, et officia malo tibi ex tuorum litteris, quam ex meis, esse nota. Te tamen hortor, ut omni cura in rempublicam incumbas. Hoc est animi, hoc est ingenii tui, hoc ejus spei, quam habere debes amplificanda dignitatis tuae. Sed hac de re alias ad te pluribus. Cum enim haec scribebam, in expectatione erant omnia: nondum legati redierant, quos senatus non ad pacem deprecandam, sed ad bellum denuntiandum miserat, nisi legatorum nuntio paruisse. Ego tamen, ut primum occasio data est, meo pristino more rempublicam defendi: me principem senatui, populo quo romano professus sum: nec posteaquam suscepi causam libertatis, minimum tempus amisi tuendæ salutis, libertatisque communis. Sed haec quoquè te ex aliis malo. T. Pinarium, familiarissimum meum, tanto tibi studio commendabo, ut majore non possim. Qui cum propter omnes virtutes, tum etiam propter studia communia sum amicissimus. Is procuratrationes negotiaque Dionysii nostri, quem et tu multumamas, et ego omnium plurimum. Ea tibi ego non debedo commendare: sed commendando tamen. Facies igitur, ut ex Pinarii, gratis simi hominis, litteris tum et erga illum, et erga Dionysium studium perspiciamus. Vale. *Lib. 12, ep. 24.*

NOTAS.

Hoc: esto corresponde á tu ánimo, ingenio, &c.

Pluribus: *sup.* verbis scribam.

Denuntiandum: declarar, intimar.

Malo: *sup.* scire.

CARTA VII.

ARGUMENTO.

Encárgale, que emplee su ingenio en ponerse bueno y sano.

Tullius Tironi S. D.

Ægypta ad me venit pridie id. aprilis. Is etsi mihi nuntiavit, te planè febri carere; et bellè habere; tamen, quod negavit, te potuisse ad me scribere, curam mihi attulit: et eò magis, quod Hermia, quem eodem die venire oportuerat, non venerat. Incredibili sum sollicitudine de tua valetudine, qua si me liberaris, ego te omni cura liberabo. Plura scriberem si jam putarem, libenter te legere posse. Ingenium tuum, quod ego maximi facio, confer ad te mihi, tibique conservandum. Cura te etiam atque etiam diligenter. Vale.

Scripta jam epistola, Hermia venit. Accepi tuam epistolam vacillantibus litterulis, nec mirum, tam gravi morbo. Ego ad te Ægyptam misi, quod nec inhumanus est, et te visus est mihi diligere, ut is tecum esset: et cum eo coquum, quo uterere. Iterum. Vale. Lib. 16, ep. 15.

NOTAS.

Ægypta: un esclavo llamado así.

Bellè: te sentias grandemente.

LIBRO IV.

De las cartas pétitorias.

CARTA PRIMERA.

ARGUMENTO.

Ciceron habia de suceder á Apio en el gobierno de la Cilicia, y le pide en esta carta se la deje en el mejor estado posible para tener menos que hacer en él.

M. T. C. proconsul Appio Pulchro imperatori S. D.

Cum et contra voluntatem meam, et praeter opinionem accidisset, ut mihi cum imperio in provinciam proficiisci necesse esset, in multis et variis molestiis, cogitationibusque meis, haec una consolatio occurrebat, quod neque tibi amicior, quam ego sum, quisquam posset succedere: neque ego ab ullo provinciam accipere, qui mallet eam mihi quam maximè aptam, explicatamque tradere. Quod si tu quoque eamdem de mea voluntate erga te spem habes, ea te profectò numquam fallet. A te maximo opere pro nostra summa conjuncione, tuaque singulari humanitate etiam atque etiam quæso, et peto, ut quibuscumque rebus poteris, poteris autem plurimis, prospicias, et consulas